

Thema Samenwerking

Stelling:

**Een grote gemeente heeft net zoveel
samenwerking nodig als een kleine**

Achtergrondinformatie thema Samenwerking

Samenwerking is de sleutel tot succes. Dat geldt voor bijna iedere organisatie en onderneming. Dus zeker ook voor gemeenten, van welke omvang dan ook. Het vermogen tot het aangaan en uitbouwen van zinvolle samenwerkingsrelaties is een steeds belangrijker aspect van bestuurskracht van gemeenten. Gemeenten opereren voor hun samenwerking op allerlei verschillende niveaus. Het eerste en meest basale niveau is de samenwerking en de relatie met de eigen inwoners; als dienstverlener, in het werk in de wijken buurten, als toezichthouder, als projectontwikkelaar etc. Daarnaast met andere gemeenten op verschillende onderwerpen; directe buurgemeenten, binnen regionale verbanden, in gemeenschappelijke regelingen en op informele wijze. En ook op specifieke onderwerpen met allerlei ondernemingen, organisaties en instellingen als 'verbonden partijen', zoals de GGD en Foodvalley.

Situatie in Scherpenzeel en Barneveld

In Scherpenzeel is, zoals in veel kleinere gemeenten, veel aandacht voor de samenwerkingsrelaties binnen de eigen gemeente, die intensief en goed zijn. Samenwerking in de regio en voor uiteenlopende grote beleidsvelden, zoals de jeugdzorg en onderwijs & arbeidsmarkt, is moeilijk, omdat er weinig ambtelijke en bestuurlijke tijd voor is. En omdat er geen vanzelfsprekende toegang is tot de netwerken die wel belangrijk voor de gemeente en de inwoners kunnen zijn, maar waarin de gemeente zelf te weinig te bieden heeft.

Daarvoor zal de gemeente moeten aansluiten bij bredere verbanden en/of sterkere partners. Dat gebeurt in ieder geval via de Regio Food Valley. Een kleine gemeente heeft in zulke regionale verbanden een beperktere positie, waardoor de belangen van inwoners en bedrijven niet optimaal worden bediend. Recent heeft Scherpenzeel gekozen om extra te investeren in de ambtelijke organisatie om de aansluiting met de regio en andere netwerken beter te kunnen maken. Ook zal voor de uitvoering van enkele gemeentelijke taken en taakclusters samenwerking worden gezocht met grotere gemeenten in de regio zoals Ede, Veenendaal of Barneveld. Dat is nodig vanwege efficiency en/of benodigde deskundigheid en kwaliteit van de uitvoering van die taken.

Voor Barneveld, als grotere gemeente, geldt het belang van samenwerking evenzeer. Veel reguliere taken kan de gemeente zelf uitvoeren, maar ook zij moet aansluiting zoeken bij partners en grotere verbanden, om daarmee doelen en opgaven op het hogere schaalniveau te kunnen realiseren. Tegelijk kan Barneveld een rol vervullen voor andere gemeenten om hen weer te helpen hun doelen te verwezenlijken. Voor een grotere gemeente als Barneveld zit er wederkerigheid in samenwerking met buurgemeenten en minder afhankelijkheid. Barneveld heeft meer capaciteit om volwaardig mee te draaien in regionale samenwerkingsverbanden, en kan daardoor ook meer sturen op de invulling van regionale vraagstukken. Voor de samenwerking met inwoners kan het nodig zijn dat grotere gemeenten zich daarvoor extra inspannen met bijvoorbeeld wijk- of kerngericht werken.

Het belang van samenwerking in de drie varianten

In het onderzoek naar de beste optie voor de versterking van de bestuurskracht van Scherpenzeel kijken we naar drie varianten. In alle drie gaat het – vanuit het perspectief van Scherpenzeel – dus om het aangaan van een bepaald soort samenwerkingsrelatie. Rationeel gezien zijn alle drie de varianten in principe mogelijk, zij het met verschillende kansen en risico's naar de toekomst:

1. Variant 1: Scherpenzeel blijft zelfstandig

Dit biedt op het oog veel vrijheid voor het huidige gemeentebestuur, maar schept in Scherpenzeel ook veel afhankelijkheid van andere partijen met name de grotere buurgemeenten. Als samenwerking met deze gemeenten niet goed tot stand kan komen of niet effectief kan worden gemaakt, komt de kwaliteit van dienstverlening en taakuitoefening in gevaar, ondanks de daarin al gemaakte investeringen.

2. Variant 2: Scherpenzeel gaat een duurzame samenwerking aan met Barneveld

Deze variant heeft de elegantie van de relatieve eenvoud en zekerheid van één vast partnership tussen twee partijen. Deze samenwerking kan voor beiden voordelig zijn, maar het zal ook heel veel vragen van onderling vertrouwen en investeren in de relatie. Binnen de eigen gemeente betekent dit dat er samenwerking is op bepaalde taken, maar in regionaal verband houden beide gemeenten hun eigen stem. En als dat dan onverhoopt 'mis gaat' is het alleen tegen hoge kosten terug te draaien.

3. Variant 3: Scherpenzeel en Barneveld fuseren per 1-1-2023

Dit is op het oog een praktische en rationeel afdoende oplossing met op papier veel voordelen voor de verschillende dorpen in het gebied. Maar in relatievorming gaat het juist ook om emotie en psychologische factoren bij de betrokken inwoners en bestuurders. Het opgeven van zelfstandigheid wordt door velen in Scherpenzeel als een verlies van eigenheid gezien dat niet tegen de rationele voordelen opweegt. Bij een fusie heeft deze nieuwe grotere gemeente ook een grotere stem in regionale afspraken en samenwerkingsverbanden.

De keuze van deze onderzoeksvarianten vloeit mede voort uit een verkenning die de Provincie heeft uitgevoerd naar mogelijke samenwerkings- en/of fusiepartners van Scherpenzeel. Daarbij blijkt dat de directe buurgemeenten Renswoude en Woudenberg niet in beeld kunnen en/of willen zijn in varianten voor de versterking van de bestuurskracht van Scherpenzeel. De gemeenten Ede en Veenendaal kunnen wel ambtelijke samenwerking aangaan, maar geen bestuurlijke fusie omdat het geen directe buurgemeenten zijn.

Samenvattend

- Elke gemeente (groot of klein) moet samenwerken voor de uitvoering van taken.
- De invloed van kleine gemeenten in grotere samenwerkingsverbanden met meerdere gemeenten is vaak beperkt. Hierdoor kunnen kleine gemeenten belangen van inwoners en bedrijven minder goed bedienen.
- Een kleine gemeente moet daarnaast voor de uitvoering van verschillende gemeentelijke taken vaak aansluiting zoeken bij een grote gemeente. Met goede afspraken onderling kan zulke samenwerking goed werken om zelfstandig te kunnen blijven, maar het bestuur van de kleine gemeente verliest vaak wel een gedeelte van de zeggenschap.
- De meeste verregaande variant van samenwerking is een herindeling. Dit heeft op papier veel voordelen voor Scherpenzeel en Barneveld. Gevoelsmatig kan het wel lijken alsof alle regie daarmee in Barneveld en niet bij de inwoners van Scherpenzeel wordt gelegd.